

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА”

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

М.А.Н.

Мала академія наук
України під егідою
ЮНЕСКО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ XVI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ “АКАДЕМІЧНА Й УНІВЕРСИТЕТСЬКА НАУКА: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ”

205

років освітніх традицій

12-13 ГРУДНЯ 2023 РОКУ

відповідає не лише за елементи спортивної підготовки спортсмена, він повинен мати чітке уявлення про особистісні та мотиваційні складові спортсмена. Саме на цій основі можливе знаходження спільності інтересів та критеріїв спільної діяльності. Більше того, тренер своєю поведінкою, формами спілкування, прийняття/неприйняття особливостей поведінки спортсмена впливає формування особистості останнього.

УДК 378.147-048.78:004.031

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

Тур О.М.

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

l.oksanetur@gmail.com

Сьогодні важко переоцінити значення вищої освіти в становленні й розвитку особистості людини. Найважливішою передумовою формування інтелігентного, висококваліфікованого фахівця, активного, ініціативного учасника культурного, політичного, економічного життя сучасного суспільства є рівень його освіченості.

У доповіді Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти в Україні зазначено, як змінилася якість надання освітніх послуг у 2022-2023 рр. «Більшість респондентів, 47,45 %, вважають, що вона не змінилася; 38,27 % оцінили її як таку, що трохи погіршилася, 10,39 % – суттєво погіршилася, 3 % – як таку, що трохи покращилася. Тобто, 48,5 % вважають, що якість освіти погіршилась, що фактично дорівнює відсотку респондентів, які не бачать змін у рівні якості освіти (47,45 %)» [1, с.5]. З метою вдосконалення освітнього процесу у вищій школі, 21.11.2023 р. Верховна Рада України прийняла Постанову [2], за якою: заочна та вечірня форми будуть замінені дистанційною; вибір студентами спеціальності у межах широкої галузі відбуватиметься після опанування ними 60-120 кредитами ЄКТС; студенти-контрактники регулюватимуть термін свого навчання; мінімальний обсяг аудиторних занять чітко зафіксують, а відсоток вибіркових дисциплін залежатиме виключно від спеціальності.

Водночас актуальним питанням вдосконалення системи вищої освіти залишається пошук релевантних засобів, які б дозволяли сконцентруватися на творчих завданнях, що потребують винахідливості, креативності мислення, на взаємодії з іншими людьми тощо.

Мета – дослідити інтерактивні методи навчання як дієвий засіб вдосконалення освітнього процесу у вищій школі.

Метод (з грец. *methodos* – шлях пізнання, спосіб знаходження істини) – це впорядковані способи взаємопов'язаної, цілеспрямованої діяльності педагога й студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань.

Інтерактивні методи передбачають навчання у співпраці (викладач і студенти взаємодіють один з одним). Інтерактивні методи навчання поділяємо на неімітаційні та імітаційні (ігрові та неігрові). До не імітаційних методів відносимо: *лекцію-бесіду*, яка допускає викладення студентами свого бачення з певної проблеми. Так утворюється підґрунтя для обміну думками. Лектор виступає і як інформатор і як співрозмовник, що спрямовує хід діалогу зустрічними питаннями. Якщо лектор зуміє так поставити питання, щоб зумовити зіткнення думок і відповідно пошук аргументів, поглиблений аналіз проблем, організує спір, то відбудеться *лекція-дискусія*; *лекцію-конференцію*, яку проводять за схемою наукових конференцій (складається із системи доповідей, що підвищує роль самопідготовки й дозволяє виявити резерви науково-педагогічних кадрів); *лекцію прес-конференцію*, що проводиться у вигляді відповідей лектора на запитання студентів, які вони ставлять у письмовій формі на початку заняття. На момент самого заняття студенти мають опрацювати тему, а викладачу ставлять питання, на які не знайшли відповіді; *лекцію екскурсію*, яка передбачає відвідування установ, підприємств, організацій, де сама обстановка стає своєрідною наочністю, яку неможливо відтворити в умовах закладу освіти; *проблемну лекцію*, що є апробацією багатоваріантних підходів до рішення представленої проблеми. Викладач може поставити проблему і продемонструвати можливі шляхи розв'язання. Або використати частково-пошукові методи, спонукаючи студентів до пошуку можливих варіантів розв'язання проблеми. Піком проблемного навчання є евристичні методи, коли студенти самі виокремлюють проблему і демонструють власні варіанти розв'язання; *лекцію із заздальгідь запланованими помилками* – передбачає, що викладач свідомо вводить в текст лекції помилки, на занятті попереджає про це студентів, а вони мають їх виявити, кваліфікувати й надати правильні відповіді. При цьому аудиторію можна поділити на підгрупи, створивши умови конкуренції, суперництва.

Імітаційні ігрові методи об'єднують: *дидактичні ігри*, де студенти діють за певними правилами і використовують набуті знання; *рольові ігри*, що зумовлюють необхідність виконання її учасниками різних ролей, значущих для них у повсякденному чи професійному житті. До імітаційних неігрових методів відносимо: вимушені дебати, кейс-стаді, метод проектів, ситуація-проблема, сесія питання-відповідь та інші. Наприклад, організовуючи «Вимушені дебати», викладач створює пари учасників з протилежними поглядами на проблему, котрі мають відстоювати не свою позицію, а опонента. Це спонукає студентів дистанціюватися від власних переконань і вчить їх більш широко мислити і розглядати питання під різними кутами зору.

За умов активного використання інтерактивних методів, формується стійка позитивна мотивація до навчання, пробуджується зацікавленість темою, а відтак і бажання обмінюватися думками, досвідом, здатність творчо мислити, швидко реагувати на нестандартні ситуації, відшукувати правильні рішення, працювати в команді, брати на себе відповідальність тощо. Усе це дозволить майбутньому

випускнику швидко адаптуватися до нових реалій життя, адже, за спостереженнями новозеландського дослідника, який тридцять років присвятив пошуку нових методів навчання, Гордона Драйдена, виживає не сильніший і не розумніший, а той, хто найкраще реагує на зміни, що відбуваються.

Література

1. Доповідь про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році / за ред. А. Бутенка, О. Єременко, Н. Стукало. Київ : НАЗЯВО, 2023. 59 с.

2. Постанова Верховної Ради України від 21.11.2023 № 3483-IX «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу у вищій освіті».

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3483-20#Text>

УДК 330.15:334.02

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ МАЛИХ РІЧОК УКРАЇНИ

Хвесик М.А., Левковська Л.В., Мандзик В.М.

Інститут демографії та проблем якості життя Національної академії наук України

khvesyk1955@gmail.com

Із соціально-економічної точки зору існування малих річок України нерозривно пов'язане з якістю життя населення, адже вони історично надавали низку екосистемних послуг для сільських громад, були джерелами прісної води та підтримували місцеву економіку через рибальство та торгівлю. Однак їхня деградація має відчутні наслідки, впливаючи на засоби до існування, викликаючи проблеми зі здоров'ям, зменшуючи можливості для відпочинку та культурної діяльності, які колись були закріплені навколо цих водойм.

Враховуючи зазначене потреба в розробці науково-методичних рекомендацій щодо інституційного забезпечення ревіталізації малих річок стає першочерговою. Відродження малих річок є не просто екологічним імперативом, а й соціально-економічною необхідністю. Успішна ревіталізація може відновити екологічний баланс малих річок, гарантуючи, що вони зможуть продовжувати підтримувати різноманітну флору та фауну. Чисті та здорові річки можуть каталізувати місцеву економіку, підвищити продуктивність сільського господарства та прокласти шлях для сталого туризму. У ширшому масштабі відновлена річкова система також може підвищити національну стійкість проти наслідків зміни клімату, забезпечуючи природні буфери проти повеней і сприяючи відновленню ґрунтових вод.

Під ревіталізацією річок мається на увазі відновлення водотоків або ж певних їхніх ділянок до їхнього первинного природного стану, а саме відновлення природного русла річки шляхом ліквідації несанкціонованих перешкод (загат, насипів), розчищення русел від замулення з метою покращення гідробіологічного режиму та оздоровлення річки. Тому більшість українських